

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Statsråden

Statsforvalteren i Trøndelag
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Deres ref
2023/5770

Vår ref
24/1295-45

Dato
2. juli 2025

Røyrvik kommune - innsigelse til reguleringsplan for Joma Gruver

Kommunal- og distriktsdepartementet godkjenner reguleringsplan for Joma Gruver, vedtatt av Røyrvik kommune 5. september 2023. Planen legger til rette for etablering av gruvedrift som vil gi tilgang til viktige mineraler av nasjonal verdi. Tiltaket vil også bidra til å styrke grunnlaget for næringsutvikling og øvrig utvikling i Røyrvik-samfunnet.

Gruvedrift i Joma Gruver vil få negative konsekvenser for den samiske reindriftsutøvelsen i området. Departementet vurderer likevel at forholdene ved Joma Gruver, hvor utgangspunktet er en gruve som tidligere har vært i drift og hvor all gruveaktivitet skal foregå under bakken, bør ligge godt til rette for å ramme inn gruvedriften med tilhørende aktiviteter på en god måte, eksempelvis ved at særlig forstyrrende aktivitet kan skjermes mot omgivelser, i tillegg til at overskuddsmasser deponeres permanent i eksisterende gruveganger. Det er departementets vurdering at det bør være mulig å avbøte de negative virkningene på en måte som ivaretar muligheten for en fortsatt bærekraftig utøvelse av reindrift i området. Departementets vurderinger og godkjenning av reguleringsplanen forutsetter at de avbøtende tiltakene gjennomføres i tråd med planvedtaket.

Departementet viser til at i tillegg til godkjent reguleringsplan, krever tiltaket driftskonsesjon etter mineralloven og tillatelse til forurensende virksomhet etter forurensningsloven. Departementet vil understreke viktigheten av at en eventuell driftskonsesjon etter mineralloven og utslippstillatelse etter forurensningsloven legger viktige premisser for gruvedriften og medfølgende virksomheter, med hensyn til å minimere ulemper for reindrifta i området.

Bakgrunn

Kommunal- og distriktsdepartementet viser til brev av 14. mars 2024 fra Statsforvalteren i Trøndelag, med oversendelse av detaljregulering for Joma Gruver i Røyrvik kommune. Sametinget har innsigelse til planen med bakgrunn i konflikt med reindriftsinteresser. Planen er vedtatt av Røyrvik kommunestyre uten at innsigelsen er løst. Departementet avgjør etter plan- og bygningsloven § 12-13 om innsigelsen skal tas til følge, og kan i den forbindelse gjøre nødvendige endringer i planen.

Planens formål er å tilrettelegge for gjenopptatt drift av en kobber- og sinkgruve ved Austre Hudningsvatn, med utgangspunkt i gruen som Grong Gruber drev her fra 1972 til 1998. Planområdet ligger øst for tettstedet Røyrvik, og omfatter to separate planområder i dagen som i hovedsak er innenfor det samme arealet som tidligere var i bruk til gruvedrift. Ett planområde ligger ved Austre Hudningsvatn og er cirka 283 dekar, det andre ligger ved Orvatn og er cirka 234 dekar. Et tredje planområde på cirka 890 dekar ligger under grunnen og omfatter planlagte gruveganger. Planområdet ved Austre Hudningsvatn, ved den eksisterende gruveinngangen, omfatter et areal hvor reguleringsplan for Joma industriområde, vedtatt 03.07.1997, fortsatt gjelder. Formålet med denne planen var å legge til rette for etablering av et framtidig industriområde ved eksisterende gruveområde. Det nye planforslaget innebærer at hovedsakelig samme areal reguleres til industri/lager for landdeponi for masser og tilhørende infrastruktur knyttet til gruvevirksomheten. Landdeponi for uttaksmasser skal være midlertidig, og avgangsmasser og tilhørende jordvoller skal deponeres permanent inne i gruveene innen fem år etter oppstart av gruvedrift. De eksisterende gruvegangene er fylt med vann. Et renseanlegg skal rense vann fra gruva, samt prosessvann og sigevann fra deponiet. Renset vann slippes ut i Austre Hudningsvatn. Den del av planområdet som ligger ved Orvatn er i gjeldende kommuneplanens arealdel fra 1995 avsatt til LNF-formål.

Detaljreguleringen legger til rette for utvinning av mineraler fra cirka 5,7 millioner tonn råmalm som tas ut med utgangspunkt i eksisterende gruveganger i Joma-gruen. I tillegg er det lagt til grunn at cirka 7,4 millioner tonn råmalm hentes fra Stekenjokk gruve i Sverige, og at utvinning av mineraler også fra denne malmen skal foregå ved anlegget i Joma. Planlagt driftstid er 20 år. Mineralene som utvinnes, i hovedsak kobber og sink, skal fraktes på lastebil vestover til havn for videre transport på båt. Det er planlagt for helårsdrift i Joma-gruen, mens malmtransport fra Sverige kun skal foregå på vinteren. Transportomfanget er stipulert til cirka 25 lastebillass per dag fra Sverige i vinterperioden, og 6-7 lastebillass per dag mot havn hele året. Det opprinnelige planforslaget inneholdt et dagbrudd ved Orvatn. Dette var tatt ut av planen ved annengangs høring av planforslaget. All gruvedrift skal dermed foregå under bakken.

Sametinget fremmet innsigelse til planen 11. februar 2022. Innsigelsen ble opprettholdt i brev 23. juni 2023 ved annengangs høring, da dagbruddet var tatt ut av planen. Sametinget mener at reindriften ikke tåler oppstart av gruvedrift i området slik reguleringsplanen legger opp til. De vurderer at planen ikke sikrer reinens trekkeleier, naturgrunnlaget for samisk kultur eller reindriftenes fortsatte næringsutøvelse i det aktuelle området. Sumvirkningene av inngrep

og tiltak, inkludert påvirkningen på svensk reindrift, er etter Sametingets vurdering ikke tilstrekkelig utredet, noe de mener skaper stor usikkerhet i saken. Sametinget viser til bit-for-bit nedbygging av reinbeiteland, og de samlede negative konsekvensene dette har for reindriften som kulturbærer for den sørsamiske kulturen. Sametinget viser også til at konsultasjoner mellom kommunen og reindriften er påbegynt men ikke slutført, og anser at prosesser og avklaringer i forhold til reindriften ikke kan fremskyves til etter planvedtak.

Sametinget mener det er sannsynliggjort at tiltaket ligger tett opp mot tålegrensen for reindriften jf. FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27.

Røyrvik kommunestyre vedtok reguleringsplanen enstemmig 5. september 2023.

Kommunen legger vekt på at samfunnsnyttene er større enn ulempene som planen medfører for reindriften. Kommunen beskriver at de er i en svært alvorlig økonomisk situasjon, og at de har store utfordringer med å opprettholde innbyggertallet og å rekruttere ansatte til kommunale tjenester. De ser på gjenåpning av gruva som avgjørende for å snu utviklingen, og at tiltaket vil gi store positive ringvirkninger for Røyrviksamfunnet og for regionen som helhet gjennom et stort antall arbeidsplasser, tilflytting, økt handel og boligbygging.

Røyrvik kommune er ikke enig med Sametinget i at planens forhold til reindriften er uavklart. De mener Sametingets innsigelse er lite konkret formulert, og at det har vært uklart hva som skulle til for å imøtekomme innsigelsen. Konsekvensene av planforslaget kommer etter kommunens vurdering godt fram av de gjennomførte konsekvensutredningene for reindrift. Samtidig erkjenner kommunen at gruvedrift uten tvil vil medføre betydelige ulemper for reindriften som driver i området. Kommunen mener likevel at en gruvedrift i de eksisterende gruvegangene under bakken, tilknyttet et eksisterende industriområde, vil kunne være levelig for reindriften gjennom de avbøtende tiltakene som er tatt inn i planprosessen. Kommunen mener at konsultasjoner med samiske interesser er gjennomført så godt det lar seg gjøre.

Kommunestyrevedtaket innebærer at konsultasjonsarbeidet mellom Røyrvik kommune og Tjåehkere sijte skal videreføres og slutføres før det gis igangsettingstillatelse. Kommunestyret har også vedtatt at det skal gjennomføres en regional kumulativ konsekvensutredning for reindrift før igangsettingstillatelse blir gitt. Utredningen skal gjøres også for arealer på svensk side som inngår i driftsområdet for Tjåehkere sijte, ved Stora Blåsjøen og Leipikvatnet. Kommunestyret har vedtatt at det etter to års drift, og deretter hvert femte år, skal foretas en større evaluering der både reindriften og tiltakshaver sine erfaringer blir oppsummert. Igangsatte avbøtende tiltak og eventuelt nye/andre tiltak skal vurderes med den hensikt å redusere de negative konsekvensene for reindriften.

Statsforvalteren i Trøndelag fremmet innsigelse til planen i brev av 3. mars 2022 med bakgrunn i reindriftsfaglige vurderinger. Innsigelsen ble frafalt i brev av 1. september 2022. Ved neste høring skrev statsforvalteren i brev av 23. juni 2023 at ny informasjon med nye og supplerende utredninger gir et bedre kunnskapsgrunnlag, og at virkninger for reindriften er utredet så langt det er mulig med dagens kunnskap. Statsforvalteren mener det fortsatt er usikkerhet knyttet til reinens reaksjon på blant annet lyder og rystelser, men at dette vil være

vanskelig å fastslå før tiltaket er igangsatt, også fordi andre faktorer som vær og klima påvirker reindrifta og gjør det vanskelig å forutse de konkrete og faktiske konsekvensene.

Trøndelag fylkeskommune behandlet planforslaget i fylkesutvalget 20. juni 2023.

Fylkesutvalget mener at mineralforekomsten i Joma er av internasjonal betydning, og at utnyttelse av forekomsten er viktig sett i lys av det grønne skiftet og arbeidsplasser som aktiviteten kan gi. Tilrettelegging for utvinning av mineralressurser vurderes å være i tråd med statlige retningslinjer og regional plan for arealbruk i Trøndelag. Samtidig peker fylkesutvalget på at det må være en god dialog med reindriftsnæringa.

Mekling ble gjennomført 5. januar 2024. Kommunen mente kunnskapsgrunnlaget var godt nok til å sluttbehandle planen. Sametinget var uenig i dette, og mente at konsultasjonene var mangelfulle. Sametinget fremholdt at avklaringer av forholdet til reindrifta ikke kan utsettes til etter planvedtaket. Partene kom ikke til enighet.

Statsforvalteren i Trøndelag tilrår i brev av 14. mars 2024 at innsigelsen fra Sametinget ikke tas til følge. Statsforvalteren peker på at innsigelsen inneholder to hovedmomenter; mangelfullt kunnskapsgrunnlag og ufullstendige konsultasjoner. Det vises til at konsekvensutredningene konkluderer med svært negative konsekvenser for reindriftsinteressene, og at dette også omfatter kumulative effekter. Statsforvalteren mener at planforslaget er preget av åpenbare målkonflikter, men at det likevel ligger innenfor det kommunale skjønnsrommet å vekte ulike interesser mot hverandre, og å vedta planen deretter. Statsforvalteren påpeker at kommunen har hatt anledning til å slutføre konsultasjonene før planen ble vedtatt, og mener det er en klar svakhet ved planen at konsultasjonene ikke er slutført. Statsforvalteren viser også til kommunens vedtak om utarbeidelse av en regional kumulativ konsekvensutredning. Statsforvalteren forstår dette som et framtidig konfliktdempende verktøy for aktører innenfor reinbeitedistriktet, men mener at dette burde ha kommet tydeligere fram av planvedtaket.

Møte og befaring ble gjennomført 30. august 2024 med representanter fra Rørvik kommune, Statsforvalteren i Trøndelag, Trøndelag fylkeskommune, Sametinget, Tjåehkere sijte, Joma Gruver AS, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruksdirektoratet, Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet støtter innsigelsen i brev av 7. august 2023, ut fra at tiltaket kan få store negative konsekvenser for Tjåehkere sijte. De viser til usikkerhet både om de samlede konsekvensene for reinbeitedistriktet og om konsekvensene for tilgrensende svenske samebyer. Departementet viser til at området har stor verdi for reindrifta og at tiltaket kan få store negative effekter på reindrifta. Utover selve planområdet vil tiltaket gi negative konsekvenser for reindrifta knyttet til betydelige forstyrrelser som følge av transport, menneskelig aktivitet, støy og lukt. Departementet viser til at deler av kalvingsområdet vil bli berørt og at tiltaket særlig vil påvirke reinens trekkområder. De mener det er usikkerhet om effekter på rein av sprengningsarbeid under bakken, og at unnvikelseeffekten kan være større enn man kjenner til i dag. Unnvikelses- og barriereeffekter kan føre til mindre ro i flokken, og derav sammenblanding av rein, redusert produksjon og merarbeid.

Departementet mener de avbøtende tiltakene er for lite konkrete, både tiltak for å redusere negative konsekvenser for reinsdyrene og for utøvelse av reindrifta. Departementet mener mangelfull beskrivelse av avbøtende tiltak fører til uforutsigbarhet og usikkerhet for reindrifta. Det er likevel positivt at det legges opp til god dialog med reindrifta gjennom avbøtende tiltak.

Landbruks- og matdepartementet viser til grensekryssende reindrift i området, at sammenkobling med gruvedrift på svensk side vil få omfattende regionale konsekvenser for reindrifta, og at samebyer på svensk side vil bli berørt gjennom råvareutvinning på svensk side. De mener at konsekvensene burde vært grundigere vurdert, og at svenske samebyer burde vært konsultert. Departementet mener at ytterligere avbøtende tiltak må vurderes når den regionale kumulative konsekvensutredningen for reindrift foreligger.

Nærings- og fiskeridepartementet tilrår i brev av 30. september 2024 at innsigelsen ikke tas til følge. Departementet viser til regjeringens mineralstrategi fra juni 2023 som sier at en overordnet ambisjon for Norge er å utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring. Departementet viser til at Joma er en internasjonalt klassifisert forekomst, og at oppstart av gruva vil støtte opp om viktige ambisjoner i regjeringens mineralstrategi. Joma Gruver kan gi mange arbeidsplasser og et bidrag til verdiskaping og forsyning av viktige mineraler i det grønne skiftet. Departementet er ut fra dette positiv til godkjenning av reguleringsplanen.

Nærings- og fiskeridepartementet tar likevel forbehold om at hensynet til samiske rettigheter, herunder reindrift, blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte, og at tiltaket ikke medfører et brudd på Norges folkerettslige forpliktelser.

Departementet minner om at før drift eventuelt kan settes i gang, kreves det både tillatelse til forurensende virksomhet etter forurensningsloven og driftskonsesjon etter mineralloven.

Kommunal- og distriktsdepartementets vurdering

Kommunal- og distriktsdepartementet skal ta stilling til innsigelsen fra Sametinget og vurdere om reguleringsplanen for Joma Gruver kan godkjennes, eller om den kommer i så stor konflikt med hensynet til reindrifta at planen ikke kan godkjennes.

Planbeskrivelsen viser at det er planer om å utvinne 13,1 millioner tonn råmalm, hvorav 7,4 millioner tonn skal fraktes fra en gruve i Stekenjokk i Sverige for videre behandling ved gruva i Joma. Med det vil over halvparten av råmalmen som skal behandles ved Joma-gruven, og som skal transporteres til og fra denne, komme utenfra. Konsekvenser av dette er også omtalt i konsekvensutredningene. Kommunal- og distriktsdepartementet tar i denne saken stilling til reguleringsplanen for Joma Gruver. Konsekvenser av at masser fra Sverige transporteres til og fra gruva i Joma og bearbeides der, vil måtte vurderes gjennom behandling av eventuell driftskonsesjon etter mineralloven, eventuelt også tillatelse til forurensende virksomhet etter forurensningsloven og i igangsettingstillatelse fra kommunen. Det samme gjelder fastsettelse av avbøtende tiltak i denne forbindelse.

Regjeringen er opptatt av at planleggingen må legge til rette for grønn omstilling, bærekraftig verdiskaping og lønnsomme arbeidsplasser, at viktige mineralforekomster sikres, samt at utvinning veies mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Samtidig må planlegging innenfor det samiske reinbeiteområdet ta hensyn til reindriftas bruk av arealene. Dette er fremhevet i regjeringens Mineralstrategi for Norge fra juni 2023, Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, og i de nye statlige planretningslinjene for arealbruk og mobilitet som ble fastsatt ved kongelig resolusjon 24. januar 2025.

Nærmere om planforslaget for Joma Gruver

Planen legger til rette for ny utvinning fra den eksisterende kobber- og sinkgruven i Røyrvik, og det er anslått at cirka 115 personer vil være sysselsatt i forbindelse med gruvedriften. Hovedaktivitetene i dagen vil være knyttet til industriområdet utenfor gruveinngangen ved Austre Hudningsvatn, og noe virksomhet knyttet til eksisterende luftesjakter ved Orvatnet. Øvrig virksomhet vil foregå under bakken. I tillegg kommer massetransporten til og fra gruva.

Berørt reinbeitedistrikt

Tiltaket vil berøre Tjåehkere sijte (Østre Namdal reinbeitedistrikt), som har reindrift over to fylker og ti kommuner, og som i tillegg har beiterett inn i Sverige. Hele reinbeitedistriktets areal er 6 607 km², men arealet som kan brukes som reinbeite er langt mindre enn dette, grunnet hindringer i form av ulike menneskeskapte tiltak. Reinbeitedistriktet har et øvre reintall på 5 000. I driftsåret 2023- 2024 var gjennomsnittlig slaktevekt for kalv på 20,2 kg, som er over gjennomsnittet i reinbeiteområdet. Tjåehkere sijte driver i tre driftsgrupper som driver adskilt hele året; Steinfjell-, Hartkjøl- og Jåma/Dærgagruppen. Av disse er det Jåma/Dærgagruppen som blir mest berørt av tiltaket.

Joma er et sentralt område for Tjåehkere sijte sin reindrift, med vårbeite med kalvingsland, sommerbeite, høstbeite med parringsland, samt flytt- og drivingslei. Det er et viktig trekk-område i hele sesongen når reinen befinner seg i området, det vil si fra april til desember. Joma ligger sentralt på trekket mot kalvingsområder og samle- og slakteanlegget på Bjørkmoen.

Departementets vurdering av reguleringsplanens konsekvenser

Kommunal- og distriktsdepartementet vurderer at de sentrale temaene å vurdere for å kunne ta stilling til om reguleringsplanen kan godkjennes, er planens betydning for Røyrvik-samfunnet og tilgangen til mineraler i lys av det grønne skiftet på den ene siden, opp mot planens negative virkninger for den samiske reindriftsutøvelsen på den andre siden.

Departementet registrerer at det er ulike oppfatninger om hva som skal regnes som null-alternativ i denne saken, på bakgrunn av den gjeldende reguleringsplanen for området ved gruveinngangen. Forskrift om konsekvensutredninger § 20 sier at konsekvensutredningen skal inneholde en beskrivelse av den nåværende miljøtilstanden og en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres. Departementet viser til at etter det som er opplyst, har det vært liten aktivitet på dette arealet til tross for den vedtatte reguleringen, og at arealet i praksis har vært et relativt stille område siden tidligere gruvedrift

opphørte i 1998. Røyrvik kommune har opplyst at dersom ikke reguleringsplanen for Joma Gruver blir godkjent, vil kommunen være ansvarlig for å sanere det gamle industriområdet til en kostnad på omkring 30 millioner kroner. Departementet legger til grunn at framtidig bruk av det eksisterende industriområdet til regulert formål er lite realistisk uten at den aktuelle planen godkjennes, og at konsekvensene av tiltaket må vurderes opp mot den faktiske situasjonen i dag.

Det er utarbeidet flere konsekvensutredninger om reindrift, i tillegg til en rekke øvrige temaer. Blant annet foreligger en utredning om kumulative effekter, og det er foretatt litteraturstudier om hvordan reinsdyr kan bli påvirket av gruvedrift og sprengningsarbeid. Samlet sett viser utredningene at reindrifta er den samfunnsinteressen som vil få mest negative konsekvenser av tiltaket. Både kommunen, fylkeskommunen og statsforvalteren har påpekt betydningen av at hensynet til reindrifta i området ivaretas på en god måte, og mener at dette skal være mulig gjennom avbøtende tiltak.

Det er enighet om at reindrifta i området vil bli negativt påvirket av tiltaket. Samlet sett er det ulik forståelse av hvor store ulemper tiltaket vil medføre for utøvelsen av reindrifta, og i hvilken grad ulempene kan avbøtes. Siden gruveområdet ligger sentralt i et viktig område for reindrifta, vil gruvedrift med påfølgende aktivitet i tilknytning til industriområdet og ved Orvatnet, samt transportaktivitet, på ulike måter påvirke reindrifta i området negativt. Sprengningsaktivitet inne i gruva kan også gi påvirkning ute i terrenget i form av støy og rystelser i tillegg til utslipp av støv og lukt ut gjennom luftesjaktene.

Hensynet til reindrifta er krevende å ivareta i denne saken, ved at Tjåehkere sijte i praksis benytter alt utmarksareal i Røyrvik kommune i sin drift. Konkret er det beskrevet at gruva ligger innenfor et større landskapsområde kalt Joma-området, som er cirka 350 km² stort og som er avgrenset av ulike innsjøer og vassdrag. Tiltaket vil berøre både vår-, sommer- og høstbeite, samt flytt- og drivingslei. Drivingsleia på nordsiden av Jomafjellmassivet beskrives som særlig viktig. Det er omtalt at økt menneskelig aktivitet i industriområdet kan medføre endringer i trekket med påfølgende negative konsekvenser for reindrifta i Jomaområdet som helhet. Tjåehkere sijte sitt barmarksbeite er beskrevet som presset allerede i dag, som følge av kumulative effekter. Nesten $\frac{1}{3}$ av beitearealene antas tapt som følge av menneskelig aktivitet og infrastruktur. Likevel ligger det meste av dette tapte terrenget i beiteområdenes ytterkant. Ved en utbygging i tråd med planforslaget er det estimert at beitetapene vil øke med cirka 4 km². Det synes å være enighet om at vinterbeite ikke påvirkes direkte.

Tjåehkere sijte har gitt uttrykk for at tilnærmet hele reinbeitedistriktet er influensområde fordi reindrifta, årstidsbeiter og trekkmonstre henger sammen over store deler av distriktet, og at en negativ påvirkning ett sted får effekter for et større område enn nærområdet til tiltaket. Konsekvensutredningene peker på at påvirkning ett sted kan gi dominoeffekter slik at reinen begynner å etablere endrede bevegelsesmønstre, og at dette i sum og over tid kan gi store negative effekter i form av økt arbeidsmengde og i verste fall at tidligere brukte områder kan bli mindre brukt eller gå ut av drift.

Sijten er også bekymret for at deres rein i større grad vil begynne å trekke over mot Sverige, og at sammenblanding med svensk rein kan bidra til å skade gode samarbeidsrelasjoner som over tid er bygget opp med svenske samebyer. Kommunen har i planbestemmelsene vedtatt avbøtende tiltak for å dempe effekten av dette gjennom overvåking, varsling og samarbeidsrutiner, og at en regional kumulativ konsekvensutredning skal foreligge før igangsettingstillatelse gis, og danne grunnlag for fastsettelse av avbøtende tiltak.

Konsekvensutredningene omtaler maskinstøy fra industriområdet ved Austre Hudningsvatn, sprengning i gruveganger som kan forårsake rystelser i overliggende terreng og noe støy, samt støv og luktutslag fra luftesjakter ved Orvatnet. I perioder vil det bli boreaktivitet ved Orvatnet. I tillegg kommer den menneskelige aktiviteten i form av bevegelser i terrenget, samt massetransporten fra Sverige og mot havn. Kommunen mener at planvedtaket innebærer at disse konsekvensene kan avbøtes ved å følge opp planbestemmelsene.

Selv om det i denne saken foreligger omfattende utredninger som omhandler konsekvenser for reindrift, er det uenighet om kvaliteten på de utførte konsekvensutredningene. Røyrvik kommune, tiltakshaver og statsforvalter har uttrykt at utredningene gir tilstrekkelig kunnskap til å treffe en avgjørelse i saken. Sametinget og Tjåehkere sijte mener at utredningene har store svakheter, blant annet ved at de omfatter et for snevert geografisk område, at de ikke vurderer konsekvensene for hele driftstiden på 20 år, og at de ikke bygger på tilfredsstillende reindriftsfaglig kunnskap. Sijten mener at den regionale kumulative konsekvensutredningen må ligge til grunn for vurderingen av om planen kan godkjennes, og som grunnlag for å avklare hvilke avbøtende tiltak som må igangsettes.

Kommunal- og distriktsdepartementet vurderer at foreliggende utredningsmateriale knyttet til mulige konsekvenser for reindrifta er omfattende, og at utredningene er gjennomført i samsvar med kravene i forskriften om konsekvensutredninger. Når det gjelder den regionale kumulative utredningen som kommunen har vedtatt skal foreligge før igangsettingstillatelse gis, er departementet i utgangspunktet enig i at en slik utredning kunne ha bidratt til et enda bedre grunnlag for vurdering av relevante avbøtende tiltak dersom den hadde foreligget tidligere. I konsekvensutredningene og gjennom konsultasjoner er det likevel redegjort grundig for reguleringsplanens mulige og sannsynlige konsekvenser for reindrifta i området.

Kommunen har i planbestemmelsene vedtatt avbøtende tiltak, blant annet tiltak ved luftesjakter og industriområdet for å begrense støy, samt tiltak for å begrense støvulemper overfor omkringliggende områder. Innenfor hensynssone reindrift skal reindriftsinteresser hensyntas, hvor hindringer som kan være til fare for rein eller hindre fremkommelighet for rein eller reindriftsutøvere gjennom området bør unngås. Dette gjelder for kalvingsområde, oppsamlingsområde, trekkområde/flyttlei og beite for rein. Kommunestyret har også vedtatt at en regional kumulativ konsekvensutredning for reindrift skal foreligge før det gis igangsettingstillatelse, og at konsultasjonsarbeidet mellom Røyrvik kommune og Østre Namdal Reinbeitedistrikt skal videreføres og slutføres før gruvedrift kan igangsettes. Det skal også avtales en plan for varsling og samhandling mellom Tjåehkere sijte, Røyrvik kommune og tiltakshaver for gruvedriften. Det skal videre utarbeides en plan for faste

dialogmøter, en liste over kontaktpersoner, samt en liste over mulige ekstraordinære tiltak som eksempelvis føring eller bruk av helikopter til samling av rein. I tillegg skal et overvåkingsprogram for å overvåke støy, rystelser og reinens adferd gjennom perioden med gruvedrift være på plass, og dette skal starte opp ett år før uttak av malm starter, og avsluttes tidligst to år etter at gruvedriften er avsluttet.

Departementet viser til at i tillegg til godkjent reguleringsplan, krever tiltaket driftskonsesjon etter mineralloven og tillatelse til forurensende virksomhet etter forurensningsloven. Disse tillatelsene vil være sentrale som grunnlag for fastsettelse av avbøtende tiltak relatert til selve gruvedriften, som må konkretiseres og fastsettes dels på bakgrunn av nevnte regionale utredning, og dels underveis i driftsperioden, slik kommunen gjennom planvedtaket har lagt opp til. Departementet vurderer på denne bakgrunn at foreliggende konsekvensutredninger, sammenholdt med fakta og vurderinger som har framkommet gjennom sakens dokumenter, møte og befarig i Røyrvik, samt konsultasjoner, samlet sett gir tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til reguleringsplanen.

Departementet deler statsforvalterens vurdering av at den regionale kumulative konsekvensutredningen først og fremst vil ha betydning som et framtidig konfliktdempende verktøy for aktører innenfor reinbeitedistriktet. Departementet ser dette som en supplerende utredning, og vurderer at det ikke er en saksbehandlingsfeil at kommunen har vedtatt at utredningen skal utarbeides i etterkant av planvedtaket og foreligge før igangsettingstillatelse gis. Departementet vurderer det ikke sannsynliggjort at den regionale utredningen, selv om den hadde foreligget tidligere, ville ha frembrakt et omforent kunnskapsgrunnlag og vurderinger som hadde gjort beslutningsunderlaget vesentlig sikrere enn summen av foreliggende kunnskap. Departementet har etter dette kommet til at utredningsplikten er oppfylt. Departementet viser i denne sammenheng også til kommunens vedtak om at konsultasjonsarbeidet mellom Røyrvik kommune og Østre Namdal Reinbeitedistrikt skal videreføres og sluttføres før igangsettelsestillatelse gis.

Kobber- og sinkforekomsten i Joma er av internasjonal betydning, og drift her vil med stor sannsynlighet støtte opp om viktige ambisjoner i regjeringens mineralstrategi. Generelt er det viktig å legge til rette for å utnytte gjenværende ressurser der utvinning fra før har startet opp. Joma Gruver kan gi et bidrag til verdiskaping og forsyning av viktige mineraler i det grønne skiftet. Dette er viktige hensyn som taler for å godkjenne reguleringsplanen.

Røyrvik kommune har lagt betydelig vekt på at oppstart av ny gruvedrift vil innebære et vesentlig bidrag til å skape ny optimisme og vekst i kommunen i form av økt sysselsetting og bosetting, i tillegg til en forsterket kommuneøkonomi. Kommunestyret har på denne bakgrunn truffet enstemmig vedtak om å godkjenne reguleringsplanen. Departementet deler vurderingen både av situasjonen i Røyrviksamfunnet og utsiktene til positive ringvirkninger for lokalsamfunnet som følge av en eventuell ny oppstart av gruvedriften, og vurderer at dette er sterke argumenter for å godkjenne reguleringsplanen.

Departementet vurderer at forholdene ved Joma Gruver, hvor utgangspunktet er en gruve som tidligere har vært i drift, bør ligge godt til rette for å ramme inn gruvedriften med tilhørende aktiviteter på en god måte, eksempelvis ved at særlig forstyrrende aktivitet kan skjermes mot omgivelser, i tillegg til at overskuddsmasser deponeres permanent i eksisterende gruveganger. Departementet vil likevel understreke viktigheten av at en eventuell driftskonsesjon etter mineralloven og utslippstillatelse etter forurensningsloven legger viktige premisser for gruvedrifta og medfølgende virksomheter, med hensyn til å minimere ulemper for reindrifta i området. Slik departementet oppfatter beskrevne negative konsekvenser av reguleringsplanen for reindrifta, handler disse i stor grad om hvordan selve driften av gruva foregår, både geografisk og til hvilke tider. Dette gjelder både sprengning, knusing og annen bearbeiding av masser, massetransport og all annen nødvendig aktivitet for drift av gruva. Tilsvarende gjelder forhold knyttet til støy, støv og utslipp til vann. Departementet legger til grunn at behandlingen av tiltaket etter de nevnte lovverkene må legge stor vekt på avbøtende tiltak for å minimere ulempene for reindrifta.

De vedtatte planbestemmelsene legger grunnlaget for å konkretisere avbøtende tiltak overfor reindrifta på en slik måte at muligheten for en fortsatt bærekraftig utøvelse av reindrift i området ivaretas. Røyrvik kommune har ansvar for å påse at planbestemmelsene som omhandler avbøtende tiltak blir fulgt opp.

Departementet godkjenner på denne bakgrunnen reguleringsplanen for Joma Gruver. Innsigelsen fra Sametinget tas ikke til følge.

Gjennomførte konsultasjoner

Røyrvik kommune har gjennomført konsultasjoner med Tjåehkere sijte, og har vedtatt å slutføre disse konsultasjonene før det gis igangsettingstillatelse.

Kommunal- og distriktsdepartementet har gjennomført konsultasjonsmøter med Tjåehkere sijte og de svenske samebyene Ohredahke, Vilhelmina Södra, Voernese og Raedtievaerie. Departementet har også hatt møte med Sametinget forut for endelig beslutning i saken.

Sametinget og Tjåehkere sijte har formidlet en bekymring for at de direkte konsekvensene av gruvetiltaket overfor Tjåehkere sijte vil være svært store, og i praksis umulig å avbøte på en god måte. De frykter at reinsdyrene vil etablere endrede bevegelsesmønstre, og unnvike områder som i dag er sentrale driftsområder. De tror at dyrene vil begynne å trekke over mot svensk side og at sammenblanding med svensk rein vil øke. I tillegg til økt arbeidsbelastning er man bekymret for at en sekundær effekt kan bli at dagens gode samarbeidsforhold med reindriftsutøvere på svensk side blir skadelidende.

Representantene for de fire svenske samebyene som er konsultert uttrykker også bekymring for sammenblanding med norsk rein, som skaper problemer og merarbeid. De mener også at norsk rein vil belaste beiteområdene på svensk side og derved redusere verdien av disse beiteområdene.

Både de norske og de svenske reindriftsutøverne uttrykker bekymring for økt arbeidsbelastning og uforutsigbarhet knyttet til konsekvenser av gruvedriften. Alle de konsulterte representantene for reindriftnæringa har gitt uttrykk for at de ikke ønsker gruveetablering i området.

Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8-12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i loven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet som gjelder naturmangfold. Vurderingene skal fremgå av vedtaket.

Kommunen har gjort vurderinger etter naturmangfoldloven i forbindelse med sluttbehandling av planen. Som ledd i konsekvensutredningene foreligger en delrapport om naturmangfold. Statsforvalteren har uttalt at planbeskrivelsen og de gjennomførte utredningene er av høy kvalitet, og at de beskriver utfordringene med planforslaget på en objektiv og god måte. Departementet er enig i denne vurderingen. For det valgte alternativet er det vurdert middels negative konsekvenser for naturmangfoldet. Innenfor planområdet ved industriområdet vil naturtyper bli nedbygd som følge av midlertidig dagdeponi. Dette gjelder et myr- og bjørkeskogsområde som er vurdert å være av noe verdi, og et cirka tre dekar stort område med høgstaudegranskog som er vurdert å ha stor verdi for naturmangfold.

I Hudningsdalen er det dokumentert vårrasteplasser som brukes av sædgås i en treukers periode i mars/april. Arealene ligger 3-5 kilometer fra gruveområdet ved fylkesveg 7024, hvor mineraltransporten vestover vil foregå. Det er beskrevet at fuglene i liten grad synes å være forstyrret av dagens trafikk. Det er imidlertid knyttet usikkerhet til hvor stor negativ effekt en trafikkøkning som følge av tiltaket vil få på fuglene. Konsekvensutredningen omtaler sædgås som sårbar (VU). På Artsdatabankens rødliste for 2015 var sædgås kategorisert som sårbar (VU). I 2020 skiftet arten navn til taigasædgås. På rødlista for 2021 ble taigasædgås oppført som sterkt truet (EN).

Statsforvalteren ga i brev av 3. mars 2022 et faglig råd om at avbøtende tiltak i tråd med eksisterende kunnskap og nærmere utredning sikres i planbestemmelsene, samt at bestemmelsene må sikre at det også skal gjennomføres tiltak for å ivareta taigasædgåas bruk av vårrasteområdet dersom overvåkingen viser at arten påvirkes negativt av aktiviteten knyttet til gruvedriften.

Departementet viser til planbestemmelse 8.1 a) som sier at det skal etableres et kunnskapsgrunnlag med et overvåkingsprogram for sædgås før arbeidet med klargjøring av gruva igangsettes. Ifølge konsekvensutredningen er det rimelig å forvente at estimert trafikkøkning vil forringe arealene som taigasædgåsa bruker, og at med hensyn til føre-var-prinsippet vurderes vårrasteplassene som forringet med begrunnelse i en betydelig økt trafikk langs fv. 7024. Omfangsvurderingen har stor usikkerhet. Departementet vurderer at overvåkingsprogrammet som skal gjennomføres i tråd med planbestemmelsene punkt 8.1 a) vil gi kunnskaper som grunnlag for å fastsette avbøtende tiltak for å ivareta hensynet til taigasædgåsa sin bruk av det aktuelle området. Det er antatt at tiltak i denne sammenheng vil dreie seg om

begrensning av trafikkomfanget i den aktuelle perioden på våren, eventuelt noe støy-skjerming. Departementet vurderer at slike tiltak vanskelig kan sikres gjennom reguleringsvedtaket, og anbefaler at tiltak som nevnt vurderes i forbindelse med framtidige tillatelser etter annet lovverk, med utgangspunkt i oppdatert kunnskap som følge av overvåkingsprogrammet.

Departementet vurderer at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 er tilfredsstillende ivaretatt gjennom de gjennomførte konsekvensutredningene og kommunens planvedtak.

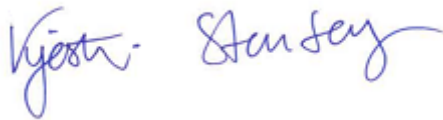
Vedtak

I medhold av plan- og bygningsloven § 12-13 andre ledd godkjenner Kommunal- og distriktsdepartementet detaljregulering for Joma Gruver, vedtatt av Røyrvik kommunestyre den 5. september 2023.

Det kan ikke klages på departementets vedtak, jf. plan- og bygningsloven § 12-13 siste ledd. For kunngjøring av planen gjelder plan- og bygningsloven § 12-12 fjerde og femte ledd.

Kommunen er orientert om vedtaket gjennom kopi av dette brevet.

Med hilsen

Kjersti Stenseng

Kopi: Røyrvik kommune
Sametinget
Tjåehkere sijte
Trøndelag fylkeskommune
Landbruks- og matdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet